

Asukkaiden osallistuminen hyvinvointialueilla – hyvät periaatteet ja menetelmät

---

Julia Jousilahti, Satu Korhonen, Oona Frilander
Demos Helsinki
9.2.2022

Mistä keskustelemme nyt

- Tuloksekas, osallistujia motivoiva ja yhdenvertainen osallistumisen prosessi – mitä kannattaa ottaa huomioon?
- Ensimmäinen pikakatsaus erilaisiin osallistumisen menetelmiin & alueiden “pulssi” siitä, mitkä menetelmät tuntuvat tässä hetkessä houkuttelevimmilta ja mistä kaipaatte lisää tietoa

**Tuloksekas, osallistujia motivoiva ja
yhdenvertainen osallistumisen prosessi – mitä
kannattaa ottaa huomioon?**

Asukasosallisuus

“Asukasosallisuudella tarkoitetaan alueen asukkaan oikeutta osallistua ja vaikuttaa alueensa päätöksentekoon ja palveluihin. Asukkaalla on oikeus saada tietoa vaikuttamismahdollisuuksistaan ja siitä, mihin päätöksiin ja toimenpiteisiin osallistuminen johtaa.”

- [POP Sote palvelustrategia](#)

Onnistuneen osallistumisprosessin avaimet

---

1. Tunnista todellinen tarve ja sitoudu tuloksiin
2. Varmista riittävät resurssit
3. Järjestä yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua
4. Kerro selkeästi, mihin prosessissa voi vaikuttaa
5. Kerää opit talteen ja kehitä prosessia

Onnistuneen osallistumisprosessin avaimet (1/5)

1) Tunnista todellinen tarve ja sitoudu tuloksiin

- Onnistunut osallistumisprosessi lähtee todellisesta tarpeesta.
- Osallistumisprosessia ei kannata järjestää, jos päätös on jo valmiiksi tehty.
- Ole valmis siihen, että asukkaiden tarpeet ja halut ovatkin erilaisia kuin mitä etukäteen oletit tai toivoit. Ole valmis seisomaan tulosten takana ja viestimään niistä julkisesti.

Onnistuneet osallistumisprosessin avaimet (2/5)

2) Varmista riittävät resurssit

- Nimeä prosessille selkeä, motivoitunut vastuhenkilö tai -henkilöt, jotka osaavat fasilitoida eli ohjata ihmisten välistä yhteistyötä. Varaa heille riittävästi työaikaa ja riittävä budjetti.
- Aikaa ja rahaa kuluu esimerkiksi: suunnitteluun, tavoitteiden asettamiseen, markkinointiin ja muuhun osallistujien tavoittamiseen liittyvään työhön, tarvittavien taustatietojen kokoamiseen osallistujille, itse osallistumisprosessin järjestämiseen, osallistujien mahdollisiin matkakuluihin ja tarjoiluihin, tulosten dokumentointiin, analysointiin ja jatkokäyttöön sekä tuloksista viestimiseen ja prosessin arviointiin.
- Kustannukset usein pienenevät kokemuksen karttuessa, mutta ilman riittäviä resursseja prosessia ei kannata tehdä. **Huom.** Osallistumismenetelmiä on monia, eivätkä kaikki vaadi isoa budjettia.

Onnistuneet osallistumisprosessin avaimet (3/5)

3) Järjestä yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua

- Usein päätöksentekoon toivotaan mukaan mahdollisimman laajaa tai edustavaa joukkoa. Se ei tapahdu itsestään.
- Aloita kutsuprosessi miettimällä, keitä päätettävä asia koskee ja miksi he voisivat kiinnostua siitä.
- Yritä saada mukaan myös niitä, jotka tavallisesti jäävät syrjään. Mieti, kuka on jo yhteydessä tavoittelemiisi ihmisiin.
- Takaa prosessin esteettömyys.
- Madalla osallistumisen esteitä esimerkiksi maksamalla osallistumisesta palkkio, korvaamalla matkakulut tai tarjoamalla mahdollisuus lastenhoitoon.

Onnistuneet osallistumisprosessin avaimet (4/5)

4) Kerro selkeästi, mihin prosessissa voi vaikuttaa

- **Kunnioita osallistujien aikaa kertomalla läpinäkyvästi ja ymmärrettävästi, mitä prosessin aikana ja sen jälkeen tapahtuu.**
- Viesti selkeästi:
  - mihin osallistumisella voi vaikuttaa ja mihin ei,
  - miten ja minä ajankohtina prosessi etenee,
  - miten osallistujien näkemyksiä hyödynnetään,
  - **mihin olemassa oleviin päätöksentekoprosesseihin tulokset kytkeytyvät,**
  - kuka käsittelee tulokset ja mihin mennessä,
  - miten tuloksista voi kuulla ja missä kanavissa.
- Osallistuvan prosessin tuloksia ei välttämättä toteuteta sellaisenaan. Oleellista on, että päätöksentekijät perustelevat johdonmukaisesti, miksi tuloksia noudatetaan tai ei noudateta. (Aarnisalo & al. 2020.)

Onnistuneet osallistumisprosessin avaimet (5/5)

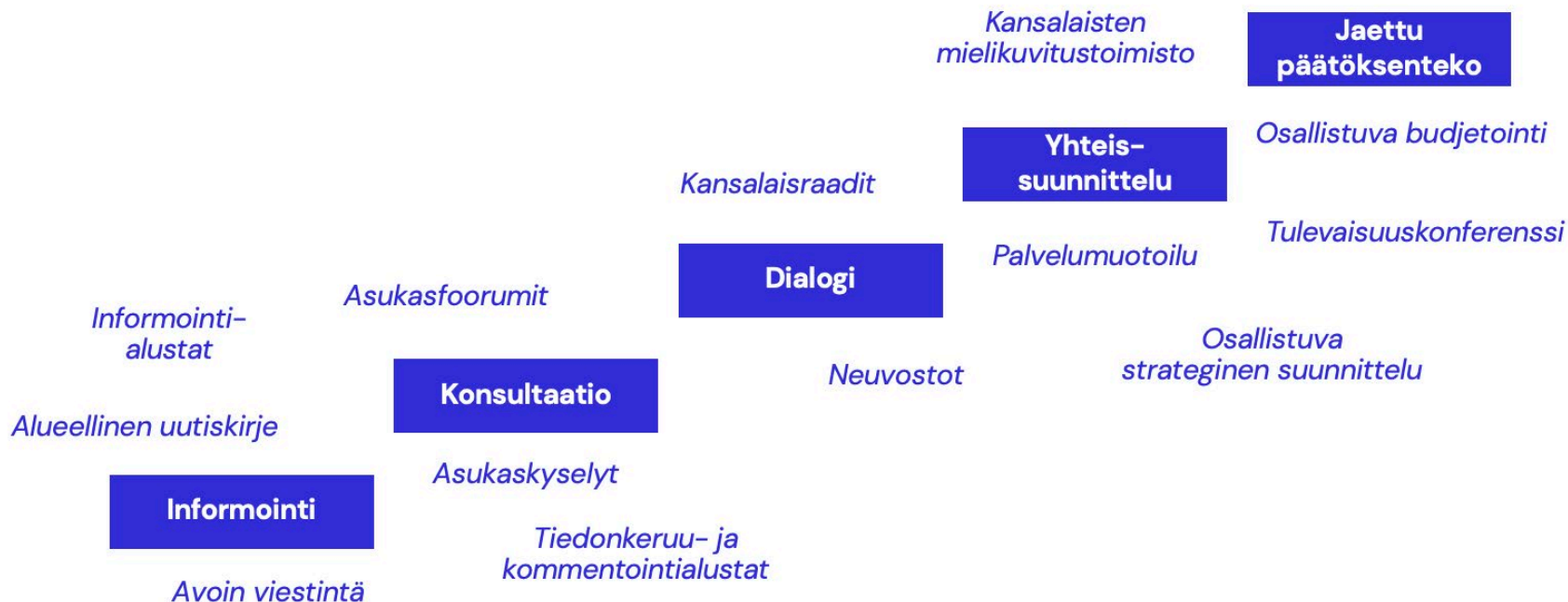
5) Kerää opit talteen ja kehitä prosessia

- Osallistumisen menetelmiä kannattaa kehittää opitun pohjalta. Mieti jo etukäteen, miten opit saadaan talteen. Huolellinen dokumentointi on tärkeää, jotta oppeja ja tuloksia voidaan hyödyntää myös myöhemmin.
- Määritä alussa tavoitteet, joita vasten tuloksia peilataan. Lisäksi jo ennen prosessia pitää tietää, miten tietoa kerätään, keneltä ja kuka sen tekee.
- Koska menetelmät saattavat olla alueella kokonaan uusia, ensimmäinen kierros menee todennäköisesti eri tavalla, kuin alun perin oli suunniteltu. Mieti jo etukäteen, miten ennakoimattomat tuotokset huomataan ja niistä opitaan. Ole valmis muuttamaan menetelmää jo sen aikana, jos suunnitelmasta paljastuu merkittäviä ongelmia.
- Arvioi prosessi sisäisesti, mutta mielellään myös ulkopuolisen tutkijan kanssa (hyvä opas tähän on BIBU Osallistumisen kuilut ja kuplat -hankkeessa tehty [Yhteisluomisen tutka](#))

Poimintoja osallistumisen menetelmistä

Asukasosallisuuden menetelmiä päätöksenteossa – esimerkkejä

(Osallisuuden portaat: Mukailen Arnstein 1969)

Menetelmien ulottuvuuksia

Raskas ←————→ *Kevyt*

Jatkuva ←————→ *Kertaluontoinen*

Kaikille ←————→ *Kohderyhmille*

Digitaalinen ←————→ *Fyysinen*

Konsultaatio

Kommentointialusta

Bermudan hallituksen alusta, jonka avulla kansalaiset voivat kommentoida lakiehdotuksia ja nostaa esille kysymyksiä ja huomioita.

Are there any additional types of licences which should be considered?
Government of Bermuda Bermuda
last month
1 64

What are your views on the proposed licence fees for the types of licences?
Government of Bermuda Bermuda
last month
1 78

How can the penalties be improved?
Government of Bermuda Bermuda
last month
1 27

Are there any additional considerations?
Government of Bermuda Bermuda
last month

Can the requirements of the licence types be improved in any way?
Government of Bermuda Bermuda
last month

Should any additional offences be included?
Government of Bermuda Bermuda
last month

Dialogi

Kansalaisraati (Citizens' assembly)

Kansalaisista satunnaisotannalla koostettu ryhmä joka tutkii, keskustelee ja tekee suosituksia siitä, miten jokin yhteiskunnallisesti merkittävä prosessi tulisi hoitaa. Erilaisia toteutustapoja:

- Valitaan osallistujat vs. osallistujat ilmoittautuvat itse
- Fasilitoituja keskusteluja yhdessä vs. vain verkossa kyselyyn vastaamista

Esimerkkinä: Kestävän kehityksen kansalaisraati, ilmastopolitiikan kansalaisraati

Neuvosto

Tietyn kohderyhmän järjestöjen ja yhteisöjen pysyväisluonteinen yhteistyöelin. Neuvosto vaikuttaa eri toimialojen palveluiden suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kohderyhmän elämään. Voi tehdä myös aloitteita ja esityksiä, antaa lausuntoja ja tiedottaa.

Esimerkiksi: ikäihmisten neuvosto, nuorisoneuvosto, vammaisneuvosto.

Yhteissuunnittelu

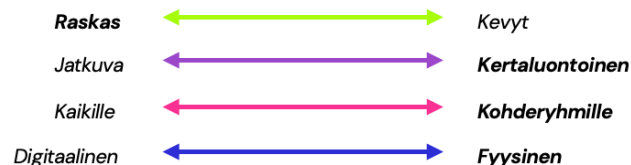
Kansalaisten mielikuvitustoimisto

Bolognassa Civic Imagination Office luo työkaluja helpottamaan kansalaisten ja hallinnon yhteistyötä julkisten tilojen kehittämiseksi ja aktivoimiseksi. Kuusi laboratoriota toimii pysyvinä kaupungin henkilökunnan ja asukkaiden yhteistyö- ja innovaatiokeskittyminä. Yhteistyötä tehdään sekä digitaalisesti että fyysisesti.

Osallistuva strateginen suunnittelu

Koulutetun fasilitoijan johtama suunnitteluprosessi, jonka avulla yhteisö tai työryhmä luo jaetun vision ja suunnitelman siitä, miten haluavat yhteisönsä tai organisaationsa kehittyvän seuraavien vuosien ajan.

Jaettu päätöksenteko

Osallistuva budjetointi

Pieni osa budjetista suunnataan vuosittain kaupunkilaisten itsensä kohdennettavaksi ja päätettäväksi. Osallistuvaa budjetointia voidaan toteuttaa monin eri tavoin:

- asukkaat toteuttavat suunnitelmat vs kaupunki toteuttaa ne
- tapahtuu kokonaan digitaalisesti vs fyysisiä työpajoja
- kaikki voi osallistua vs tietyn kohderyhmän neuvosto saa päättää varojen käytöstä

Esimerkkinä: Tampereen Tesomajärven suunnittelu, Helsingin kaupungin Omasäätiö:

Tulevaisuuskonferenssi (Future Search Conference)

Fasilitoitu muutaman päivän prosessi, jonka tuloksena syntyy jaettu tulevaisuusvisio jollekin yhteisölle tai organisaatiolle. Sitouttaa toimijoita yhteisen vision toteuttamiseen. Prosessiin osallistuu sidosryhmien edustajia, joilla 1) keskeistä tietoa asiasta, 2) joilla on valtaa asiaan liittyen ja 3) joita asia koskettaa.

Kiitos